

Virkamiesselvitys kansalaispalveluksen viranomaistarpeesta

Tausta

Turvallisuuskomitea antoi viime vuoden lopulla Turvallisuuskomitean sihteeristölle toimeksiannon selvittää tarvetta kansalaispalvelukselle. Ministeriöiden valmiussihteerien tuella laadittu virkamiesselvitys liittyy Elisabeth Rehn Bank Of Ideas -ajatushautomon "Kansalaispalvelus kokonaisturvallisuuden tueksi" -selvityksessä tunnistettuihin jatkoselvitystarpeisiin.

Kokonaisturvallisuus käsittää yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin kohdistuviin uhkiin ja riskeihin varautumista. Viranomaisten näkökulmasta kyseessä on kriittisen infrastruktuurin turvaaminen laajoissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

"Kansalaispalvelus kokonaisturvallisuuden tueksi" -selvitys

Elisabeth Rehn Bank of Ideas -ajatushautomon selvityksen tavoitteena oli tuottaa päätöksenteon tueksi tietoa siitä, mitä asepalveluksen ja siviilipalveluksen yhdistävä, yhdenvertainen kansalaispalvelus voisi tarkoittaa, miten sitä tulisi oikeudellisesti ja taloudellisesti tarkastella ja miten se voitaisiin toteuttaa. Selvityksen tavoitteena oli pohjustaa kansalaispalveluksesta käytävää yhteiskunnallista keskustelua, jatkotutkimusta ja mahdollista parlamentaarista selvitystyötä.

Selvityksessä nousivat esille kansalaispalveluksen, erityisesti varautumispalveluksen, koulutussisällön ja vastuunjaon haasteet. Niitä olivat mahdollisten julkistaloudellisten lisäkustannusten kattaminen, järjestöjen osallistaminen, kokonaisturvallisuuden varaimisrekisterin toteuttamishaasteet sekä koko ikäluokan osallistaminen kansalaispalvelukseen mahdollisimman yhdenvertaisesti. Lisäksi todettiin, että viranomaisten tarvetta kansalaispalveluksen tuottamalle osaamiselle ei myöskään oltu selvitetty.

Virkamiesselvityksen toteutus

Ajatushautomon selvitystä ja esitystä sen jatkotyöksi käsiteltiin 10.12.2018 Turvallisuuskomiteassa. Komitea päätti, että laaditaan virkamiesselvitys eri hallinnonalojen tarpeesta ja mahdollisuuksista kouluttaa koko ikäluokkaa kokonaisturvallisuuden edistämiseksi. Tällä vastataan ajatushautomon selvityksen viranomaistarvetta koskevaan jatkotutkimuskysymykseen. Selvitys annettiin Turvallisuuskomitean sihteeristölle virkautyönä tehtäväksi ministeriöiden valmiussihteerien tukemana.

Ministeriöiltä pyydettiin lausuntoa 24.1. – 20.2.2019 seuraaviin kysymyksiin:

Jos asevelvollisuuskoulutuksen lisäksi olisi mahdollisuus tuottaa koko ikäluokalle koulutusta kokonaisturvallisuutta tukevalle osaamiselle

1. Onko hallinnonalallanne tarvetta koulutuksen toteuttamiseen?
2. Mihin tarve tai se, ettei tarvetta ole, perustuu?
3. Mitä mahdollinen koulutus olisi?
4. Onko hallinnaloilla mahdollisuus vastata koulutuksesta tai onko hallinnon-alalla tiedossa järjestöjä, jotka tuottavat vastaavaa koulutusta?

Määräaikaan mennessä saatiin 12 lausuntoa. Tulokset esiteltiin Turvallisuuskomitean kokouksessa 11.3.2019. Komitea päätti, että lausuntojen ja niistä tehtyjen johtopäätösten pohjalta julkaistaan virkamiesselvitys 20.3.2019 Turvallisuuskomitean internet-sivuilla.

Tulokset

Enemmistö lausuneista ministeriöistä (10) ei nähnyt tarpeellisena kokonaisturvallisuutta palvelevan koulutuksen toteuttamista. Mahdollisia koulutustarpeita esitti kaksi (2) ministeriötä. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla tarpeita tunnistettiin metsänhoidollisissa tukitehtävissä ja sisäministeriön hallinnonalalla pelastustoimen koulutuksessa.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla ei käytettävissä olevilla tiedoilla ole resursseja ottaa vastattavakseen koulutuksen järjestämistä. Sisäministeriön hallinnonalalla koulutus olisi mahdollisesti toteutettavissa nykyisillä organisaatioilla, mikäli niiden voimavaroja lisättäisiin palvelusvolyymejä vastaavasti tai toiminta rahoitettaisiin valtion toimesta muutoin.

Muuta

Vaikka ministeriöt eivät tunnistaneet selvityksen toimeksiannon mukaista suoranaista tarvetta koko ikäluokan kouluttamiseen ja sen mahdollisesti tuottamaan häiriötilanteiden tai poikkeusolojen henkilöreserviin, useissa vastauksissa korostettiin yksilöiden osaamista ja resilienssiä tukevan koulutuksen merkitystä.

Hyvinä mahdollisuuksina pidettiin turvallisuutta tukevien kansalaistaitojen sisällyttämistä perusopetukseen ja järjestökentän aktiivisempaa hyödyntämistä. Näiden avulla voitaisiin edistää kansalaisten valmiuksia toimia erilaisissa hätä-, häiriö- ja poikkeustilanteissa. Samalla tuettaisiin yksilöiden osallistamista ja ennaltaehkäistäisiin syrjäytymistä.

Esitettyjen yleishyödyllisten taitojen opettaminen nuorisolle lisää yhteiskunnan kriisisietokykyä ja edistää kokonaisturvallisuutta. Opetuksen järjestäminen onkin tämän virkamiesselvityksen näkökulmasta yksi keskeinen jatkoselvitettävä aihe.

Pääsihteeri

Vesa Valtonen

Erikoistutkija

Jouni Pousi

Jakelu

Ministeriöt
Valmiussihteerit

Tiedoksi

Valmiuspäälliköt